

15. november 2022

Lahend 48512/20 – tsiviilmenetlus

Dahman Bendhiman vs. Hispaania

Artikkel 6-1

Asjaolud

Kaebaja sõlmis sotsiaalkorteri subsideeritud üürilepingu. Riigiasutus, kellele kaebaja sotsiaalkorter/eluruum kuulus, müüs selle eraettevõttele, kes võõrandas selle tütarettevõttele (E.C.), kellele läksid ka üürilepingud üle. Kaebaja lõpetas lepingus sätestatud üüri täissumma maksmise ja jätkas riigiasutuse poolt varem määratud vähendatud üüri maksmist. E.C. algatas edukalt tsiviilhagi, milles nõudis kaebajalt tasumata jäetud üüri ning kaebaja ja tema perekonna väljatõstmist. Kaebajalt mõisteti välja tasumata üür ning anti korraldus korter vabastada. Kaebaja korterist väljatõstmine aga peatati *sine die*.

Kaebaja vaidlustused jäeti rahuldamata, sest asjassepuutuva siseriikliku õiguse alusel üüri maksmist puudutavas lühimenetluses (suulises menetluses) peab üürnik kaebuse esitamiseks esmalt tasuma omanikule väljamõistetud summa.

EIK-sse pöördudes tugineb kaebaja eelkõige artiklile 6 ning leiab, et selleks, et ta oleks saanud esitada kaebuse, oleks ta pidanud tasuma väljamõistetud üüri, kuid ei saanud seda oma varalise olukorra tõttu teha, mis rikkus tema õigust pöörduda kohtusse.

EIK seisukohad

Kas kaebaja juurdepääsuõigust apellatsioonikohtule piirati?

Vastavalt asjakohastele siseriiklikele sätetele kaebuse esitamiseks tsiviilkohtumenetluses, kus üürileandja nõudis tähtaja ületanud üüri tasumist ja/või taotles üürniku väljatõstmist, oli kaebaja kohustatud lisaks tsiviilhagi esitamiseks nõutavale 50 euro suurusele deposiidile tasuma või tagama esimese astme kohtu poolt väljamõistetud üüri. Seetõttu pidi apellant enne edasikaebamist järgima esimese astme otsust, vastasel juhul ei oleks kaebust läbivaatamiseks võetud. See nõue piiras selgelt kaebaja juurdepääsuõigust kohtusse.

Kas sellisel piirangul oli legitiimne eesmärk?

EIK oli varem leidnud, et kui kaebajale pannakse kohustus täita enne edasikaebamist kohtuotsus, siis seda võib pidada legitiimseks, kui selle eesmärk on tagada võlausaldaja kaitse, vältida põhjendamatu edasikaebamist või tugevdada madalama kohtuastme autoriteeti. EIK kordas, et nõue tasuda või tagada tasumata jäänud üüri maksmine enne edasikaebamist aitab vähendada apellatsioonikohtu ülekoormamist. Lisaks oli EIK leidnud, et tagatise nõuet apellatsiooni esitamiseks võib pidada õiguspäraseks, kui selle eesmärk oli kaitsta vastaspoolt hüvitamatute kohtukulude eest.

Üürimenetlus oli lühimenetlus, mille üürileandja võis algatada, kui üürnik lõpetas üüri maksmise. Selle menetluse ajal ei saanud üürileandja üüri ega saanud oma vara kasutada. Järelikult, mida kauem menetlus kestis, seda suurem oli kahju üürileandja jaoks. Sellega seoses, isegi kui menetlus enne teist kohtuastet oleks toimunud kiiresti, siis oleks ainult üürileandja kannatanud tagajärgede osas, kui

¹ Lühiülevaates kajastatud lahendite valiku aluseks on EIK enda otsingumootoris avaldatud Legal Summary'd.

esimese astme kohtuotsus oleks lõpuks jõusse jäänud. Sellest tulenevalt võis siseriiklikus õiguses sätestatud nõuet pidada kooskõlas olevaks selle õiguspärase eesmärgiga.

Kas piirang oli proportsionaalne?

Esiteks, käsitledes apellatsioonimenetluse ettenähtavust, märkis EIK, et kaebaja kaebus Audiencia Provincialile ei olnud Hispaania tsiviilkohtumenetluse seaduse paragrahvi 449 lõike 1 kohaselt läbivaatamiseks vastu võetud. Nii konstitutsioonikohus kui ka ülemkohus olid varem leidnud, et vaidlusalune nõue, mille eesmärk oli vältida edasikaebamist, tuleb täita sõltumata kaebaja majanduslikust olukorrast. Määratud summa loeti vastavaks üürile, mida üürnik oli üürilepingu tingimustega nõustunud nõustunud tasuma. Seetõttu oli üürniku kohustus tasuda oma võlgnevus enne esimese astme kohtuotsuse peale edasikaebamist ettenähtav.

Teiseks, kui kaebaja oleks tahtnud vaielda tasumisele kuuluva üüri suuruse või eluruumi omandi seaduslikkuse üle, mitte ainult selle fakti üle, et kas tal on tasutud või tasumata üürimaksud, siis kaebaja oleks saanud esitada tavalise tsiviilhagi. Kaebaja ise tunnistas, et väljatõstmise keerulised küsimused suulises menetluses olid oma kokkuvõtliku olemuse tõttu ebapiisavad, et neid selles menetluses arutada. Neid küsimusi oleks saanud arutada tavalise tsiviilkohtumenetluse raames, mille kaebaja oleks võinud algatada. Kaebajal ei olnud kohustust tasuda sellise menetluse algatamiseks tasumisele kuuluva üüri eest deposiiti, isegi kui need puudutasid üürilepinguga seotud küsimusi ja kuna praegusel juhul oli kaebajale antud riigiõigusabi, siis ta oleks olnud ka vabastatud riigilõivude tasumisest. Seetõttu ei olnud praegusel juhul kaebaja juurdepääsuõigus kohtule olnud piiratud üksnes suulise menetlusega.

Viimaseks, Hispaania tsiviilkohtumenetluse seaduse paragrahvi 441 lõike 5 kohaselt pidid väljatõstmishagisid käsitlevad siseriiklikud kohtud teavitama sotsiaalteenistusi, et sotsiaalteenistused saaksid hinnata, kas üürnikud on sotsiaalselt ja/või majanduslikult haavatavad ning kas väljatõõtmine tuleb ajutiselt peatada kuni sotsiaalteenistus rakendab asjakohaseid kaitsemeetmeid. Käesoleval juhul võttis esimese astme kohus ühendust sotsiaalteenistusega ja esitas kaebaja ja tema perekonna kohta vähemalt kolm teadet. Iga kord oli väljatõõtmine peatatud, et nad ei jääks kodutuks. Esimese astme tsiviilkohus lükkas kaebaja väljatõõstmist edasi üle aasta. Sellest tulenevalt leidis EIK, et käesolevas asjas kaalul olnud huvid olid siseriiklikus õiguses ja praktikas üsna tasakaalustatud.

Eeltoodut arvestades leidis EIK, et kohaldatud piirangud ei vähendanud kaebaja õigust pöörduda kohtusse sellisel määral, et see oleks kahjustanud kohtuse pöördumise õiguse olemust ja seetõttu jäid need piirangud riigi kaalutusruumi raamidesse. EIK ei tuvastanud artikkel 6-1 rikkumist.

[Lahend](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)

15. november 2022

Lahendid 25133/20 ja 31856/20 – õigus perekonnaelu austamisele

A jt vs. Island

Artikkel 8-1

Asjaolud

Esimene ja teine kaebaja on abielus ja neil on kaks ühist last - tüdruk, X, kolmas kaebaja, ja poiss Y, neljas kaebaja. Isa (esimese kaebaja) suhtes algatati kriminaaluurimine pärast seda, kui ametivõimudele laekusid süüdistused võimalikust laste seksuaalsest väärkohtlemisest (X rääkis lastehoiu õpetajale koduvägivallast ning joonistas pildi, kus isa katsus tema ja tema venna privaatseid kehaosasid). Uurimise ajal otsustas valla lastekaitsekomisjon mõlemad lapsed saata

asendushooldusele. Esimesele kaebajale esitati seejärel süüdistus laste vastu suunatud seksuaalkuritegudes. Lastekaitsekomisjon järeldas, et esimene ja teine kaebaja ei saa oma laste hooldusõigust omada ning esitas ringkonnakohtule edukalt taotluse neilt hooldusõiguse äravõtmiseks. Vahepeal mõisteti esimene kaebaja kõigis talle esitatud kriminaalsüüdistustes õigeks.

Esimene ja teine kaebaja esitasid kaebuse apellatsioonikohtusse, mis tühistas ringkonnakohtu otsuse. Lastekaitsekomisjon kaebas ülemkohtusse, mis tühistas apellatsioonikohtu otsuse.

EIK-sse pöördudes tuginevad kaebajad artiklile 8 ja kaebavad selle üle, et neilt võeti laste hooldusõigus ära. Nad väidavad, et lastekaitsekomisjoni poolt rakendatud meetmed oli olnud ülemäärased ja kahjustavad peresuhteid.

EIK seisukohad

EIK märkis, et ülemkohus oma otsuses ei tuginenud sellele, et süüdistused esimese kaebaja osas on tõesed. Vastupidi, ülemkohus tunnistas esimese kaebaja osas tehtud õigeksmõistva otsuse lõpliku siduvat jõudu, kuid märkis, et õigeksmõistev kohtuotsus ei ole laste hooldusõiguse küsimuses määrava tähtsusega. Ülemkohus hindas kaasuse asjaolusid ning olemasolevaid eksperttõendeid ilma igasuguste viideteta kriminaalsüüdistusele.

EIK märkis, et kriminaalmenetluses nõutud kõrge tõendamisstandard ("väljaspool mõistliku kahtlust") ei kohaldu lastekaitse juhtumite puhul. Ametivõimude hinnang pidi hindama laste parimaid huve mitte kriminaalsüüd. Selles hinnangus ei tohiks ametiasutustelt nõuda, et nad tõendaksid väljaspool mõistlikku kahtlust kuritegelikku hooletust või ohtu, et õigustada laste kaitseks mõeldud meetmete rakendamist. Vastupidine järeldus kahjustaks tõsiselt ametivõimude suutlikkust täita oma positiivset kohustust - kaitsta laste elu ja heaolu. EIK leidis, et arvestades kõiki asjaolusid oli praegusel juhul siseriiklike ametivõimude otsus mõistlik, sest vastasel juhul ei oleks nad täitnud oma kohustusi.

EIK leidis, et kaebajatelt laste hooldusõiguse äravõtmise otsuse tegemisel tugineti suurele hulgale tõenditele ja aruannetele. Eelkõige tugineti otsust tehes 2018. aasta psühholoogi aruandele ja tunnistajate ütlustele. Paljud tunnistajate ütlused saadi pärast kriminaalmenetlust. Kaebajad ei taotlenud 2018. aasta psühholoogi poolt tehtud aruande ümberhindamist. EIK märkis, et ülemkohus tugines otsust tehes ka 2019. ja 2020. aasta teadetele, mille olid esitanud sotsiaaltöötajad laste koolist ja haiglast.

EIK juhtis ka tähelepanu, et ametivõimud olid uurinud ka vähem piiravate meetmete rakendamist. Seetõttu leidis EIK, et ametivõimud olid tegutsenud piisavalt hoolsalt ning kaebajatel olid olnud piisavad menetluslikud tagatised.

Seoses laste emaga märkis EIK, et tal on jätkuvalt alles lastega suhtlemisõigus ja iga 12 kuu möödudes on võimalik tehtud otsust üle vaadata. Seoses laste isaga märkis EIK, et siseriiklikel ametiasutustel oli õigus piirata tema kontaktõigusi lastega, sest lähtuvalt ülemkohtu järeldustest oli tuvastatud, et mõlemad lapsed kartsid teda ja laste tervis ning areng on ohus, kui nad on tema hoole all.

EIK leidis, et ametiasutused olid tegutsenud oma kaalutusõiguse piires. EIK ei tuvastanud artikkel 8 rikkumist.

[Lahend](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)

17. november 2022

Lahend 74852/14 – usu või religiooni manifest

Ilyin jt vs. Ukraina

Artikkel 9

Asjaolud

Kaebajad, usukogukonna Ühinemiskiriku järgijad, esitasid 2009. aastal edutult Kiievi linnavalitsusele taotluse registreerida end juriidilise isikuna nime all „Püha Vaimu ühendus maailma kristluse ühendamise usukogukond Kiievi Obolonski rajoonis“. Nende taotlus nagu ka kaebused jäeti rahuldamata. Hilisem taotlus uue nime all „Kiievi Obolonski rajooni usukogukond “Ühendamiskirik”“ lükati samuti tagasi. Selles asjas on esimese kohtuastme menetlus veel pooleli.

EIK-sse pöördudes kaebajad kurdavad, et nende usukogukonna registreerimisest keeldumine oli vastuolus artiklitega 9 ja 11.

EIK seisukohad

EIK otsustas asja uurida artikli 9 alusel loetuna seda artikli 11 valguses. EIK märkis, et ühenduse registreerimisest keeldumine tähendas kaebajate jaoks nende usu manifesteerimise piiramist. See põhines südametunnistuse vabaduse ja usuorganisatsioonide seaduse paragrahvidel 3–5, 7, 8, 12 ja 15 ning perekonnaseadustiku sätetel. Juhtumi asjaolusid arvestades olid need sätted olnud etteaimatavad ja viitasid pigem sisulistele muredele kogukonna nime ja tegevusega, mitte selle abstraktsele mittevastavusele seadusega. EIK leidis, et igal juhul tulenes kohtuasja põhiküsimus pigem asjakohaste sätete tõlgendamisest ja kohaldamisest siseriiklike ametiasutuste poolt. Käesolevas asjas tuli uurida, kas „piirang“, mille eesmärk oli kaitsta avalikku korda ja teiste inimeste õigusi, oli demokraatlikus ühiskonnas vajalik.

Kokkuvõtvalt järeldas EIK, et siseriikliku õiguse kohaselt võib ühenduse registreerimisest keeldumise põhjuseks olla igasugune seaduserikkumine usuorganisatsiooni kavandatavas põhikirjas, sealhulgas selle nimes. Seetõttu oli mure usukogukonna esialgse nime pärast ilmselt piisav registreerimisest keeldumiseks ja ametiasutused said registreerimisest keelduda isegi siis, kui usukogukonna tavade pärast polnud muid muresid. Sellest tulenevalt, vaatamata kriitikale muude registreerimisest keeldumise põhjuste suhtes, ei suutnud EIK tuvastada, et keeldumine oleks tervikuna rikkunud konventsiooni nõudeid. EIK leidis, et ei ole rikutud artiklit 9 loetuna artikli 11 valguses

[Lahend](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)